

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 2 круне; за Србију 2¹/₂ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ЖЕНСКИЊЕ КАО ЛЕКАРИ.

Поред народносног и раденичког питања, који чекају да их реши деветнаести век, појавило се у најновије доба и женско питање које тражи изласка из досадањег скученог одношаја и положаја женског. Као што су у прва два питања заложили и залагали своју умну и физичну снагу најодабранији синови и народи просвећене Европе и Америке, исто се тако заинтересовао сав образован свет у питању женском и тражи повољна и практична решења за ту другу друштвену половину. Питање је врло важно и за то се уплећу у расправу његову не само педагози и моралисте, него и политичари и лечници и економисти, јер оно свуда има уплетене своје интересе и од њега зависи и морално и економно па и политично поље, сваког народа и сваке државе.

Нећемо да се упуштамо у разматрање свију тих грана, куда се женски уплив шири и где има знатна и претежна уплива; него ћемо из целог тог опширног проблема извући један лист, који се односи на изучавање женскиња за лекаре.

Кад се год повела реч о вишем женском образовању у опште, било је врло мало њих, који су се противили тој идеји; а кад се прешло на специјалне струке, ко-

јима ваља посвећивати женскиње, да и у практичном животу могу окушати своју снагу и да науком могу себи створити самосталан живот као и мушки: онда се учене и практичне главе мушке почеше размишљати, двоумити, па и у противне таборе збијати и женскињама се затворише врата од свих виших наука у свима државама европским, изузимајући Швајцарску и Француску и здруженим државама у Америци.

У женским круговима наста с тога опште негодовање и оне, које се изучише у поменутих државама, сташе живо устајати за општу слободу више наставе за оба пола, а особито су срећне биле у решавању питања за образоване женскиње у лекарској струци, доказујући живу потребу за то баш у интересу здравствене стране, које носи на дому и у породици највише одговорности женскиње. При том су женске и у ратовима практично доказале, да су за ту врсту људске и друштвене потребе способне, окретније и дурашније раденице и од мушких, те су тако придобиле наклоности многих упливних фактора и разувериле многу учену главу о противном мишљењу; тако је то питање сазрело у толикој мери, да је данас

дозвољено женским да уче лекарску струку не само у поменутих двома европским државама, него и у Енглеској и Русији; а у најновије доба отворена су женским врата свеучишта у овој струци и у Угарској. Па и у Аустрији и Немачкој и ако нису изrekli још дозволу за то, ипак дозвољавају изученим и сиремним за то женским, да и у њиховим крајевима врше лекарску праксу. Земаљска влада за Босну и Херцеговину поставила је већ две такве женскиње за практичне лечнике и тражи их и поставиће и више, ако их само добије; а и српска краљевина има већ леп број женскиња, које с успехом врше овај благодетни задатак човечанске потребе.

Немци и Енглези терају са својим женским лекарима пропаганду и што су ови народи у Турској, Индији, Јапану и другим источним крајевима толико уплива стекли, имају много да захвале својим женским учитељима и овим женским лекарима.

Колику важност поклањају том питању Немци и Енглези, показује највише ова околност.

Кад је оно прошле године издао дозволу данашњи султан отоманског царства Абдул Хамид, да се женским лекарима дозвољава у целом његовом царству, да могу вршити лекарску службу, и шта више, да се траже баш женскиње за то, онда су одмах сви немачки па енглески листови позвали своје кћери што су изучиле лекарење, да тамо оду не толико у интересу хумане и хришћанске цели, него да се довуку тако до домова и породица турских, па да ту на живу чокоту прицепљују своју културу и своју мисао. Јер као што је познато, по верским законима, не може мушка глава долазити у харем (женско одељење) ни у најодсуднијим часовима живота без дома-

ћинове дозволе; то је за оваку веру и ове крајеве баш прека потреба, да се хришћанске женске одају изучавању лекарске струке и да врше тамо човечанске дужности, те да се не сатире и даље толика женскадија са верских обичаја.

А кад Немци и Енглези смерају да тим путем дођу до срца оном народу, који им је и по простору и по обичајима и по језику тако далеко, зашто не би ми Срби помишљали на то, па упутили наше кћери на ту мисију, та ми смо и ближи турској царевини, знамо боље њене одношаје, а ми смо уједно једна крв и једног језика, са стотинама хиљада тога мухамеданског света, па зар да пуштамо туђинце да нам и даље браћу отуђују и драже против нас, кад би се лепо могло овако благим и човечанским путем лако и лепо измирити, приљубити и духовно придобити што се отуђило.

Колико би тим начином и тим путем могла Србија учинити своме роду и колону у Старој Србији и Македонији не може се оценити; особито, кад се зна, како се међу мухамеданцима цени, поштује и уважава лекарско знање и вештина и како су ти народи одани овом, који им добра учини; и прилике су сад повољне, јер влада мир свуда и сви владари теже да се несугласице, што међу њима постоје, реше мирним путем, или бар да се што даље одложе спорна решења.

Србија би лако могла извршити ту задаћу, јер има доста велик број женскиња, које су изучиле гимназијске науке, па би сад могла и њих увући у ред својих државних питомаца и на 4—5 година имала би леп број војника, који би јој крчио пута мисли у оним крајевима, куда јој указује прет великог Србина, кнеза Михајла.

НА ГРОБУ СВОГ ЧЕДА.

Чедо моје Боривоје,
Устргнути цвете,
Дошао сам да т' посетим,
Драго моје дете.

Дошао сам, да те питам,
Да л' си жељан мајке,
Да л' си жељан, тиче моје,
Твог старог бабајке.

Дошао сам, да олакшам
 Срцу рањеноме,
 Да окитим црне дворе
 Милом чеду своме.

Мајка те је поздравила,
 Често о теб' снови,
 Па ми рече, пољуби ми
 Мог сокола сива.

Дошао сам да пољубим
 Ову груду земље,
 Што те скрива, душо моја,
 О жалости веље.

Панчево.

Чедо моје Боривоје,
 Срећо укопана,
 За нас нема више сунца
 А ни ведро дана.

Осмејци се претворише
 У јадну тужаљку,
 Да нас прати целог века
 Мен' и твоју мајку.

Да нас прати судба ова
 До последњег дана
 Па ће онда среће бити
 Срећо укопана.

П. М.

БРАТСКА ПИСМА.

II. СРПСКА ШКОЛА.

Дична Српкињо!

Питала си ме, да ти што напишем о српској школи, што драге воље чиним у овоме другоме писму, желећи да обратим бољу пажњу на српску школу и да као и све остале свјесне и родољубиве Српкиње шаљеш своју дјецу једино у српску школу и да исту помажеш као што доликује правој Српкињи. Слушај дакле!

Ништа више не може човјечанству користити донијети као школа. У школи се све постиже што је људству од потребе.

Школа је онај извор, из кога се увјек напаја човечија душа и срце, али извор на вјекове остаје непресушен, неисцрпљен. Школа је благо над сва блага земаљска! Школа је оно сунце, које грије и облагорођава човјечију душу и срце, те се у свјетској тмини распознаје чисто добро од зла... Школа је ослонац човјечанства, на томе ослонцу почива срећа и благостање свега свијета.

Школа је просвјетна установа свијех народа и за сва времена. И, ко школи стаје на пут, не познаје за никакво добро; у њега је ум мрачан... Ко школу гази и омаловажава, он је гори од најгорега варвара и тирјанина!

Особито у данашње доба, народ који жели живити, који тражи будућности, не може се замислити без школе. Школа му треба и њу мора на сваки крај и у свако доба подизати, потпомагати и љубити је

највећом љубави; јер без школе нема опстанка никаквом народу — мањем или већем.

Најпросвјетљенији народи старају се за школу, да им школа буде што боља, подижу их на сваки крај — и то у духу народном, да се народна свијест боље развије и усаврши.

Не жали се труда, ни рада, пожртвовања, ни највећих капитала, само да школе буду духовитије за народ; а гдје се год тако ради, ту мора свако напредовати...

Српски народ од вазда је љубио своју школу, па и у најтежим временима — за опстанак свог живота и имања, — било је у Српству српских народних школа, које су се свијетлиле робујућем Српству као алемови у најљепшој круни!

И, та српска народна школа показала је и доказала, да Српство не може пасти.

Српска историја износи нам много примјера да су српски жупани, краљеви и цареви подизали школе у духу српском, у духу народном; па и ако су те школе могле бити простије него данас, оне су ипак одговарале духу оног времена, и српски народ није ништа с те простоте изгубио, а да је шта изгубио не би данас ни помена било од Српства.

Када многи народи нијесу знали ништа су ливена слова и штампарија, српски је народ имао своје *српске штампарије* на Обсду, код Горажда и др. И српске

књиге штампавале су се српским словима а у српским штампаријама.

Зар то не доказује да је српска народна школа успјела у својој светомој раду, па још у најтежа времена кад је мач судио, Српство се о просвјети старало.

Хвала нека је будној свијести српској!

Хвала буди старим српским мученицима, књижевницима, светитељима и просвјетитељима!!

Они су знали без чега не може народ живити, па су неуморно крчили пута међу својим народом. Они могу мирно почивати, јер су се одужили свога дуга; могу мирно почивати, јер су им дјела остала неувећана, и јер су умјели и шћели, те су Српство васпитали духом народним; — овим духом, којијем ће Српство на вјекове живити, дичећи се својим дједима и пра-дједима

Још је љепше драга Српкињо моја! још је узвишеније и светије, када когод иза себе остави лијеп спомен, спомен који вјечно траје, спомен кога ништа не може уништити!

У народу спомен добар најсветија је ствар, коју човјек послје овоземног живота остави у аманет и наслједство својој потомству. Свијетли спомен и часно дјело остављају иза себе у народу људи они, који за живота, или бар на самртном часу могу изустити пошљедњи опроштај с овим свијетом:

„Одлазим с овог свијета мирне савјешти, јер што сам год могао све сам својој народу оставио!“

Такви с миром очи заклопе, такви никада не умиру; јер само:

„Вјечна зубља вјечишо свијетли!“

У српском народу било је и биће патриота и патриоткиња. Слава и хвала им! Но у данашње доба српски народ највише их потребује; српски народ највише их данас жели. И, мора да их има, ако је рад одржати побједу знања над незнањем.

Српски народ на сваки крај сада мора имати Срба добротвора и Српкиња добротворака, јер данас је највећа нужда, када треба свом снагом утирати пут незнању, када треба свој род чувати од однарођа-

вања; а томе свему бранич су наше српске школе, школе у духу народном . . .

Гдје год нема треба да се подижу и отварају српске школе; гдје нам год не дају треба непрестано захтевати — на основу међународног права — па оснивати своје народне школе, јер без њих нема нам опстанка! . . .

За опстанак и умножавање српских школа, наш народ треба да жртвује своје морално и материјално стање и имање. На труд и на муку не треба се осврћати, па малаксавати, јер: *„На муци се познају јунаци!“*

— Гдје сте Срби и Српкиње, гдје сте патриоте и патриоткиње?! Дјелом и сваким пожртвовањем на средину, — то од вас Српство очекива. . . Не треба оклијевати, јер у овој — свако оклијевање једино штету доноси нама — српском народу и опет једино нама и никоме више! . .

Зар не чујете сестре, зар не осјећате браћо гдје дух наших пра-дједова збори нам и довикује:

„Србадијо, аманет вам српска школа!“

Па зар ћемо склопити руке? Ваљда ћемо и сада мирно гледати да нас незнање дави и упропашћава!?

Нити може, нити више смије бити којој има свијести српске народне. Плач и дремеж не помаже, него уморност и рад. Оставимо кукавице нека плачу, оставимо старије нека дријемају а ми, који смо за рад на посао, да доцкан не буде. На посао да не пропаднемо да се не изгубимо у мору незнања. . .

Коме је Бог дао овоземно благо, нека одвоји од тога нешта на олтар српске просвјете, јер кад се раставимо с овог свијета, ништа са собом нећемо понијети:

*„Већ скршшене бјеле руке
И праведна дела своја!“*

Наша омладина жели српску школу, омладина вапије и очекује од сваког Србина и Српкиње помоћ. И, ми ћемо самом Богу погријешити, ако се по могућности не одазовемо.

Српство је у сваком поштеном и правом предузећу прво било, па ће и сада латити се корисног рада, нека свијет види

да Српство зна и умије кад хоће, а ово је истинити факт кога не треба доказивати.

Малом, великом, богатом, сиромашном — без разлике чина, звања и занимања, свима нам је дужност да потпомажемо свако

*Коњиц (Херцеговина)
1898.*

предузеће, које ће бити од користи по наш народ.

С тога дична Српкиња буди увјек свјесна свога позива, па нека је и теби у аманет српска школа!

Братски те љуби

Брат Србин:
Родољуб.

ТВОЈЕ ОЧИ . . .

Очи твоје, душо,
Памет ми занеше,
И све моје мисли
Ка небу понеше.

Тамо звезде, душо,
Трепере у сјају,

Београд.

И Господа Творца
Вечно величају.

Ал' те очи душо,
Што ме мило гледе,
Од звезда сјајних,
Много више вреде.

В. К. — Љубисав.

ВИШИ ЗАВОД ЗА ВАСПИТАЊЕ ДЕВОЈАКА.

Одавна се осећа потреба међу отменијим и имућнијим родитељима нашега народа с ове и с оне стране Саве и Дунава, да се за њихове ћери подигне сходан завод са интернатом, где би им женска деца добила више образовање, које не би српски дух кварило и српску православну веру тлачило, него још утврђивало, а опет да стеку у том заводу оно модерно васпитање, које се у тим вишим круговима тражи, т. ј. да им деца науче поред матерњег језика још немачки, француски, а по потреби и енглески и талијански, уз то да се добро извежбају у лепим вештинама: пртања, женског финог рада, свирке, играња, пливања и углађеног понашања у друштву. У јавним заводима оваке врсте не може се овим захтевима одговарати јер јавни заводи имају општу цел пред очима, те не могу полагати толико труда и времена на оне стране, на које нагиње та виша и имућнија класа народна.

Та је потреба, по нашем мњењу, подмирена вишим заводом за васпитање дево-

јака у Београду, што стоји под високом заштитом Њеног Величанства Краљице Наталије, а основан је 1894. године.

Завод тај има пет разреда и траје пет година, а удешен је са потпуним полуинтернатом. У полуинтернат долазе девојчице београдских родитеља, које одлазе домовима својим само у вече на ноћиште. Деца се тек онда примају у овај завод, кад су довршила 10. годину и четир разреда осн. нар. школе.

Заводом тим управља један одбор од најодличнијих грађана и грађанки београдске вароши, а стоји му на челу способна и спремна Српкиња гђица *Љубица Сладојевићева*, позната и на књижевном пољу.*) Предмете предају само професори са средњих и виших завода у Београду.

Школа се почиње 1. августа а свршује крајем јула сваке године по стар. календару, те је тако одмор тек од месец дана, ал и тај се може у заводу провести.

Прописана школарина, плаћа се на три месеца у напред, а одређена је за пуно-

*) Ова се Српкиња родила у Шанцу од имућних родитеља, па је још као дете од 12 година однешена у Париз у један виши женски завод, где се спремила шест година за учитељски позив. Отуда је отишла у Лондон за приватну учитељицу, па онда прешла у Америку и у Њујорку била 3—4 године учитељица на јавној школи. Кад се вратила у Србију 1893. г. била је већ заборавила српски и онда је поново научила српски; а 1894. г. позове ју краљица Наталија, да отвори овај завод, 1896. г. изаслала је српска влада у Петроград да проучи и тамо устројство оваких жен. завода. Говори осим матерњег језика; француски, немачки, енглески, талијански и доста добро и руски.

интернаткиње: 960 динара (круна) годишње и по 100 круна за употребу кревета и других прибора. Полуинтернаткиње плаћају 45 динара месечно.

Као што се види, цена је врло умерена и могу је сносити и слабији родитељи.

У заводу се предају, исти предмети и од прилике у истом обиму, који се предају и у нашим јавним вишим девојачким школама, само се овде већа пажња поклања на изучавање француског и немачког језика. Да би се ти језици савладали у пуној свази, узете су у заводу особљене учитељице тих језика, које, поред свакидашњих школских часова из тих предмета, разговарају с децом практично по читав дан само на тим језицима, те је тако осигурана могућност, да ће дете за пет година потпуно владати тим страним језицима

Поред тога пази се овде много на одмерену етикецију и изучавају се фини жен.

ручни радови, музика, играње и т. д. те је тако заступљено ту све оно, што се по таким заводима даје у Бечу, Пешти, Паризу, Петрограду и т. д. те је за нас и наше прилике од велике вредности што су нам деца ту на очима, близу, што је завод јевтинији и поглавито, што се деца, поред свега тога васпитају у српском и православном духу, а спремају се у заводу практично и за добре домаћице.

Ми смо имали прилике, да се о свему овом лично уверимо, те можемо нашим имућнијим родитељима с ове и с оне стране Саве и Дунава најтоплије препоручити овај завод. Управа ће на захтевање, послати сваком родитељу бесплатно програм, те ће се из њега и више што сазнати.

У том заводу има и било је већ и наши кћери с ове стране; па и право је да се наши родитељи, којима је Бог дао прилике и могућности за то, окрену једном југу и истоку, где је за нас топлије сунце просвете.

НЕКАД И САД.

посвећено свом другу Николи Ф. Кривчевићу.

Неста зиме и снега не стаде;
Јавило се дивно нам пролеће
Кроз брегове и дивне ливаде
Мирисаво осуло се цвеће.

Са лишћем се гора окитила;
У шумици славуј пјесму поје;
Тихо с чује глас фруле пастира,
Што са њоме зове драго своје.

У баштици различито цвеће,
Дивно цвеће — она га залива —
А кад када крајем њега шеће
Те у дивном мирису ужива.

Када год ме каква ломи туга,
Ја се често до баштице винем;
С њоме водим разговора дуга,
Тугу клету са срдашца скинем.

Ја је гледам — срце ми с' радује,
Љубав наша све постаје већа —
Често пута киту ми дарује
Од разнога мирисавог цвећа. —

Ја је узмем носим је на груди,
Кад увехне друга се добије,
У крај драге мишљах, да код људи
Од менека срећнијега није.

И сада је лијепо пролеће
Исто тако, к'о што бјеше прије:
По пољима осуло се цвеће; —
Уз фрулицу пастир пјесме вије.

Њена башта иста је и сада,
У њој и сад дивно цвета цвеће;
Ал' ње нема к'о оно некада
Да по њему к'о богиња шеће.

Нема цвјећа што за мене цвета,
Да га ставим на груди млађане.
Мјесто њега сад је туга клета
Те у њојзи све проводим дане.

Судбина је можда одредила
Да се с драгом не састајем више
Да проклињем дане жића мила
А срце ми сад тужно уздише.

Она живи... још су већи боли —
 Да је мртва — пред'о бих се судби —
 Ал' кад живи, па још кад ме воли
 Срце бједно хоће да полуди.

Ја је волим, ал' јаох, никада
 Ни име јој не смем рећи више —
 Јер препона тврђа је од града —
 Са којом нас младе раставише.

Сваког года кад с пролеће јави,
 Да нам носи лијепота дара;
 Када сваки весели се слави
 Мене мора туга да обара.

Колашин 1898.

И ако ме јоште љуби жарко,
 Ипак томе све је крива сама;
 Да је хтјела, ох, могла је лако
 Да још љубав траје међу нама.

Већ попусти, клону у љубави,
 Те с' препона међу нама створи
 С тога туга мора да ме дави,
 И срдашце млађано да мори.

Сваким даном све су боли већи
 А срце ми, које је љубило,
 Нехотично свагда мора рећи:
 Не јернице — просто ти не било.

Љубомир Ибријски.

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Вел. Бечкерек.

Управни одбор велико-бечкеречке добротворне задруге Српкиња држао је 16. јуна своју другу овогодишњу одборску седницу. — Перовођа јавља да председкиња Марија Савић усљед болести у данашњу седницу дошла није и умољава по жељи одбора присутну почасну председкињу Емилију Мунчић да председава. Почасна председкиња одазива се позиву и жељи одбора и заузима место председкиње, отворивши седницу, позива перовођу да прочита записник прошле седнице. Записник одостоверавају Катарина Стојковић и Ана Живановић са том примедбом, да на донешено решење на позив загребачких Српкиња ради подизања интерната за девојке које похађају више девојачке школе или клостере, у погледу материјалних обавеза, има се стање појединих задруга у обзир узети. Прима се примедба. — Катица Смедеревчева заменица забавиље јавља да извештај о примању забавишта зговорила није, већ да ће извештај забавиља Мара Виловска управном одбору поднети, — узима се на знање, во примећује се, да је то у дужност заменице спадало поднети извештај о примању забавишта за време болести забавиље. — Забавиља Мара Виловска поднаша извештај о забавишту о овој години, тражени пак извештај од 1897. године не поднаша, но обриче да ће до 19. јуна зготовити и перовођи до-

ставити, — узима се к знању, но опомиње се, да у будуће својим дужностима тачније одговара. — Овомесно порезно звање дописом јавља, да је задруга Српкиња 1892. године 4 фор. 04 нов. више пореза на непокретности своје уплатила, и да ће се та свота за 1898. годину као уплата урачунати, узима се на повољно знање. — Даље шиље опомену ради уплате еквивалента за 1898. годину, — упућује се благајна да полгодишњу рату што пре уплати. Перовођа чита допис овомесног среског суда, где јавља, да је упокојена Јуца Ранисављевић оснивачица задруге Српкиња легат фонду задружном оставила, — уједно јавља перовођа да је за 21. јуни позван краљ. јавном бележнику ради расправе оставшине, — узима се на повољно знање и перовођа Сава Клее опуномоћава се да при расправи оставшине задругу Српкиња заступа и управни одбор о исходу расправе извести. — Перовођа чита допис градоначелника, где позива задругу Српкиња, да јави колико има сигурног годишњег прихода и када су правила задруге Српкиња од министра унутрашњих дела потврђена? — издаје се [почасној председкињи Емилији Мунчић, да са задружним адвокатом Др. Св. Петровићем на горња питања одговори и у своје време одбор извести. — Перовођа чита допис градоначелника, где по други пут тражи прошлогодишњи извештај о забавишту, —

перовођа јавља, да извештај градоначалнику доставити није могао, јер забавиља још га поднела није, — забавиљи се поново налаже, да што пре извештај перовођи достави. — Перовођа предлаже, да се из средине управног одбора један пододбор изабере, којем би у дужност спадало надзор и сву бригу око забавишта водити; бирају се за председкињу у надзорни одбор Емилија Мунчић, за чланове: Роза Крстић и Катарина Стојковић с примедбом том, да о раду своје управни одбор имају увек известити. — Почасна председкиња позива одбор да одреди дан, када ће се испит у забавишту одржати, — перовођа је мњења, пошто је рад у забавишту усљед чешће болести забавиље слаб, да се испит тек крајем јула одржи; — одбор по саслушању забавиље е да ли је спремна и може ли испит пре одржати, решава да се испит о Ивану дну одржи и налаже се забавиљи, родитеље деце, све чланове задруге као и представништво црквено-школске општине на испит позове. — Почасна председкиња Емилија Мунчић поднаша молбу сироте Драге Тапавице ради припомоћи и пред-

лаже да јој се из благајне 12 круна припомоћи одреди, председкиња од своје стране даје 4 круне, а одборкиња Роза Крстић 2 круне, — упућује се благајна на исплату милостиње од 12 круна уз признаницу. — Перовођа позивајући се на старо боље доба, када је свака српска породица, свака задруга, свако удружење свога свеца светковало и када се свечарство свечано славило, па да се не би тај лепи српски обичај изгубио предлаже по примеру осталих наших женских добротворних задруга да и овомесна задруга Српкиња изабере себи један дан, када ће славити своје прво свечарство, — управни одбор радосно и једногласно прихваћа предлог перовође и бира себи празник Малу Госпојину 8. (20.) септембера, и решава, да тај дан као прво свечарство на најсвечанији начин прослави. Умољава се перовођа да нацрт програма о свечаности идућој седници поднесе. — Перовођа јавља, да крајем јуна навршује се задружна полгодина, и да се полгодишњи задружни рачуни имају прегледати, — рачунопрегледалице имају се о томе известити.

Деса.

РАЗВУЦИ УСТА МЕДНА . . .

Развучи уста медна,
Насмеј се на ме ти; —
Да љубнем лепе очи,
Молим те, допусти . . .

Рашири руке миле,
У слатки загрљај;

Београд.

Да познам, срећа шта је,
Да познам, шта је рај . . .

Те љубом својом да те
И јавно звати смем,
Па крај твог срца топла,
Да живим ил' да мрем . . .

Алексије Јовић.

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА.

Женске учитељске школе. Срби у митрополији карловачкој имају две своје женске учит. школе: у Сомбору и Гор. Карловцу. Обе су подигнуте лане на четир разреда са четир године и у обема се одржали ове године први испити са сва четир разреда. У сомборској жен. учит. школи било је у сва четир разреда 128 припра-

вница редовних и 2 приватне, од тих 125 Српкиња правосл. вере и 3 мађарице рим. к. вере. По завичају било је 100 из уже Угарске, 20 из Хрватске и Славоније, 5 из Босне и Херцеговине. — У току године било је међу приправницама два смртна случаја. Морално владање било је код свију примерно и похвално. Од свршених приправница IV. разреда полагале су

испит 32 кандидаткиње и оспособљене су све за отправање учитељске дужности и то: 4 с одличним успехом: Љубица Јовановићева из Ми- тровице, Даша Круљева из Мостара, Анастасија Грађанска из Српског-Милетића и Марија Милу- тиновићева из Черевећа. Са врло добрим успе- хом свршило је 13, с добрим 6 и с довољним 9. — У горњо-карловачкој учитељској школи свршило је IV. разред 14 приправница и то с одликом 4: Станка Довор, Драга Дошен, Софија Прица и Катица Прица; а остали 10 сви с добрим успехом.

Олакшице за учитељску и професорску децу. Кр. уг. министар богочасти и јавне наставе г. Др. Јулије Влашић издао је скорим наредбу, по којој се опраштају од школарине у вишим и средњим школама сва учитељска и професорска деца, која су свршила с добрим успехом осн. нар. школу и прелазе у више школе. Иста деца неће плаћати ни уписнине.

Испит у новосадском српском забавишту о- бављен је у суботу 4. (16.) јула о. г. Гостију је било необично много особито госпођа понај- више из наших најотменијих породица. Било је ту и Несрба. Забавиља гђица *Кашница Макси- мовићева* вршила је свој посао вешто и марљиво и стекла је општу наклоност. Деца су певала, молила се Богу, појала, декламовала, у коло иг- рала, наочигледну наставу говорила и приказивала у пракси слике од кругова. Деца су слободно одговарала, весела била и радо вршила све на- редбе своје „Тете“. Било их је уписано 54 муш. и 52 ж. деце, свега 106. Од тих је изостало у течају године 30 а умрло 1. По вери их је било: 86 православних, 10 рим. кат. 1 протестан. вере и 9 јеврејске деце. Највећи број деце посећивао је забавиште маја месеца, а најмање децембра и јануара, јер су у то доба владале међу децом овде мале богињице, мрасе и друге дечије бо- лести. На испиту су председавали председник општински г. П. Попадић и начелница Јулка Радовановићка. По свршеном испиту обдарена су дечица колачичима од једне добре мајке и разишла се весела кућама.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

— **Зарђане ножеве** очистићеш, ако их добро истреш песком и кромпиром искуханим па испе- реш и осушиш.

— **Кисели купус** има особит пријатан кус, ако га исечеш па попариш у кључалој води и онда тек метнеш, да се кисели.

— **Кречна вода** (вода са загашена креча) је врло добра за дезинфекцију. Кад рубље стоји 48 сати у засићеној кречној води, униште се све клице, које преносе болест. Кречна вода квари вуну, с тога се вунене ствари не могу њоме дезинфиковати.

— **Добар лепак за порцулан** добије се, кад се помеша течна туткало са утуцканим гипсом (алабастром).

— **Шећер у брашну.** Нема у сваком брашну једнако много шећера: у ражном је 1·88%, у грису 2·5%, у шеничном 3·82%. За децу је добро Радеманово брашно са 19·4% шећера и још боље Нестлеево са 32·6%. Црни хлеб има 2·51% ше- ћера а бели 2·54%.

— **Тежину израслог човека** упоређују са висином овако: обично је човек онолико кило- грама тежак, колико је центиметара виши од једнога метра. Је ли тежи — дебео је, а је ли лакши — мршоња је.

ПОУКА, КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ.

„Из Барање“ под тим насловом издаје две приповеке: „Невјерница“ и „Кузман“ г. *Лаврен- шије Х. Михајловић* учитељ срп. сентпетарски. Чист приход намењује „Српском учитељском конвикту у Нов. Саду.“ Књига ће изнети 5 штампаних табака а вреди ће у претплати 50 н. а по дућанској цени 60 н. Претплата траје до краја августа месеца о. г. а шаље се на на- кладну штампарију *Милана Сеђаковог у В. Кикинди.*

Љ. Јовановић. Српска књижевна Задруга поводом V. и VI. Кола њених књига. Прештам- пано из „Дела“, Београд. Прва радикална шам- парија. 1898.

Приче за народ. Написао парох Младен Јо- сић. Ср. Карловци. Српска манастирска шам- парија. 1898. Цена 10 н.

Народно-црквена конференција код Његове Светости српског Патријарха *Георгија* дана 8. (20.) јуна 1898. г. Прештампано из „Српског Сиона“ бр. 24. 1898. г. Штампана српска мана- стирска штампарија у Ср. Карловцима. 1898. Цена 15 нов. Написао *Стева В. Поповић.*

Како се наш народ храни. Од дра Милана Јовановића-Батута професора велике школе. I. Жито. — Брашно. — Хлеб. Јавно предавање одржано 12 априла 1898. у сали Велике Школе у Београду. Београд. Штампано у државној штампарији Краљевине Србије 1898.

Српска књижевна задруга у Београду спрема у велико VII. коло свога издања за 1898. г. које ће имати ова дела: 1. Епске пјесме, Јована Суботића, 1 свеска; 2. Приповјетке Лазе К. Лазаревића, 1 свеска; 3. Искрице, Николе Томачеа с додатком и предговором Дан. Петрановића; — или Сlike из сеоског живота од Јанка Веселиновића, 2 свеска; 4. Житије Герасима Зелића, 2 свеска; 5. Напуљ, путописне белешке дра Милана Јовановића, с коментаром проф. Ник. Булића; 6. „Венкфилдски свештеник“, приповјетка од Голдшмита у преводу од дра Љубе Недића; и 7. Уједињење Нјемачке, повјеснички нацрт дра Драг. Павловића.

Ако буде одзив леп, штампаће се и 8 књига као и лане.

Позивају се дакле сви чланови оснивачи, улагачи и добротвори, најдаље да до 1. децембера о. г. уплате скупљачима своје приносе или да их пошљу непосредно управи ове задруге у Београду. Оснивачи плаћају 150 круна или динара једном за свагда, које могу уплатити и у три узастопне године по 50 круна; оснивачи плаћају по 10 круна за 20 узастопних година; а улагачи по 6 круна годишње, који се даје, докле се књиге желе добити.

„Човјечност“, под тим насловом покреће славенска мушка и женска омладина, што се учи у Швајцарској нов лист, који ће служити свим просвећеним јужним Словенима, а поглавито наставницима основ. нар. школа. Неће дирати ни у чију веру ни народност, нити ће служити партајним интересима. Излазиће у Цириху сваке недеље и у сва три јужнословенска наречја, а вредиће годишње 5 ф. а. вр. или 12.20 франака. Претплата и све остало, што се тиче листа, нека се шаље на адресу: *N. Obradović, Spiegelgasse 12. III. Zürich, Schweiz.*

Јован Ђ Ђосиф срп. нар. учитељ у Сегедину позива на претплату на његову књигу: „Тежње за одваспитавањем деце, развитак српске школе, просвете и о задатку добрих основ. школа. Књига је дата у штампу и биће готова до 15. септ. о. г. За то моли писац, да му се претплата и имена претплатника пошљу најдаље до 1. септ. о. г. по ст. к. јер је рад, да у књигу штампа и имена претплатника. Књига ће изнети 12—15 штампаних табака а вредиће само *једну круну*. Скупљачи ће добити 6. књигу на дар, а претплату ваља слати на писца у Сегедин (*Somogyi utca 7. szám.*)

НЕЋУ ВИШЕ КРИТИ.

Нећу више крити
Нек и она знаде —
За уздахе тешке,
Мога срца јаде.

Казати је морам
Нећу више крити;
Онда ће ми ваљда —
Лакше срцу бити.

Од кад сам јој вид'о
Очи цуне жара;
Од тад се у срцу —
Слатко миље ствара.

Од тад сам суморан
Трпим тешке јаде;
Од тада ми душа —
За уздахе знаде.

Од тад сам презрео
Све лепоте, дражи;

Гор. Милановац.

Срце ми осаму —
Најрадије тражи.

Па шта у њој радим
Погодит' је лако;
Ја о њојзи мислим,
О њојзи једнако.

И у ноћи њена
Слика ми с' не скрива,
Ја је опет гледам,
Душа ми је снива.

Ах, љубим је љубим
Пунан жудње, наде;
Ја је љубим силно,
Ал' она не знаде.

Казати је морам,
Нећу више крити;
Онда ће ми ваљда —
Лакше срцу бити.

Влад. М. Луњевица.

Л И С Т А К.

ПОСЛЕДЊИ УТИСЦИ.

На паробродској станици српске престолнице скупио се велики број путника. Већина од њих нестрпељиво очекиваху знак поласка аустријскога пароброда „Zrinyi“, који треба да их води предстојећем весељу — свадби — у Шабац. Многима од тих путника дуго беше чекати још 7 часака, — те дадоше знак свирачима, да их забаве лепим звуцима једног „Краљевог орла.“ Мелодични звуци проламаху чист мајски зрак, а млађана срца пожелеше какво слободније место, где би им се тежња за игром задовољила. У томе изби 2 сата; — зачу се прштање паре, јасно звиждање даде знак поласка, лађа се отисну, први таласи пљусну уз обалу — и већ по мало нестајаше надпис: „Хотел Крагујевац.“ Брзо бацим још једном поглед у електрични трамвај од куд ми махаше руком моја рођака — у знак сретна пута — затим све брже и брже нестајаше слика целокупног Београда.

Задубљена у мислима тргох се песмом „Сватовца,“ — скочим са свога места и нестаде ме у соби I-вог реда за госпође. Кроз мали прозор хтедох још посматрати лепо Београд да уједно пречујем речену песму, — али залуд! Сузе ми појурише на очи, глас певача „Збогом мили роде мој“ допираше јасно до мене. . . . уморно клонем на чојни наслон — и склопим очи. . . По где кад ми се учини да чујем преливање таласа, затим неке гласове, најпоследње се отисосмо далеко од обале, а лађа све даље и даље одмицаше у Саву.

Боже мој! где сам сада? Удаљена од свога завичаја пролазим другу српску земљу! Утисак главна града давно беше урезан у души мојој; неким уживањем посматрам живот и начин нашега народа. Често, кад помислим на јаку вољу — али још слабу моћ — стежу ми се груди — но ипак добар је Бог! . . . Гле! сада сам у дубровачкој улици. Јасан топот коња обрати ми пажњу на велики број долазећих кола. Све у свечаном руву! Шта је ово? Свадба! — Створим се у Саборној цркви. О! свето место! Ти који пребиваш у овоме Храму, — велики си, свемогући, Бог! — Шта хоће овај свет! — Законом цркве, наредбом Твојом заклиње Ти се верношћу, истином полази пред свети олтар; срца своја

отвара — и — показује га — као лажна! Ха, ха, ха! Како нас варају ови младенци! Шта рече невеста? Свештеник понавља питање: „имаш ли праву вољу? . . .“ А она? — Не чујем! Ти Боже знаш, шта је у њеном срцу! Ја видим само суморно, бледо, уплашено лице. . . али не, не! Та она љуби изабраног друга!? Свет каже, да се брак у небу склапа Да, да, — на земљи то само може извршено бити — помози јој Боже!

За моји леђи чујем разговор: „Пођимо брзо на улицу, да видимо целе сватове. . . гледајте, како се невеста смеши на младожењу.“ И ја пођем на поље — али кога видим? . . . Јесте, она је! Колико пута представљаше она живот, колико пута беше она невеста, колико суза је она пролила због других, и колико други — ми — због ње!? А сада? Она непомично стоји под иконом св. Бурђа, смешећи се посматра вреву светску, мирно и безбрижно гледа овај чин — и рече тихо: „бадава! — свет је позорница — ја сам живот!“

Боже благи, ја ипак Тебе славим! Али шта видим? грешан свет! Увек се збива оно што хоће случај — људи! Је ли тај случај воља Твоја? — Велики си Боже мој!

На улици врева! Места се грабе, само још млада ужива сва права. О, како је њежан он! — она је предмет свачије пажње. Сиротица! Свет у томе мисли да нешто ужива, ако је види опкољену цвећем — а зна, да ружа има опасно трње! Уживајмо даље!

За мном чујем познат глас: „Госпођице, зар Ви овде? какво изненађење, — ала сте се променули — не би Вас познала! Свесрдно пружи ми руку оној истој познаници, коју у цркви спазих; терет ми неки паде са груди — хвала Ти Боже! Ти ме трже из заноса.

Обећању своје остајем верна; пролазим стрму улицу — право стану моје познанице. Кроз зеленило пролазим у двориште, у башти саме руже, — око мене мило пролеће! — Какав пријатан утисак, какав лек за мене! Ах, не, не, варка! зар није и ово обична појава? Мени је страна — угодно! — Пријатељски односи су тако мили! На жалост не уживам их много — можда и никако! Цвету је цвет најближи. . .

ја видим две руже; како су једнаке, лепе! — бар лепо мирише! На једној капљици росе, — друга се превија њој — тјеша је „госпођице драга, с' Богом“ — рече ми представница живота — „будите сретни!“

Изненадан ударац! Тргох се — шта је?

На пушту из Србији

1. Јуна 1898.

Лађа пристајаше уз обалу. Ја сам на месту. Радосно чекам састанак са мојом тек удатом рођаком. Опет несносна мисао Глава ме боли . . . као да сам нешто страшно сневала!? Да, да! . . . У истини беше моја глава наслоњена на ружама добивеним од Вас — драга познанице!

Олга.

Д А Р И Н К А.

— Приповетка. —

Познавао сам га врло добро. . .

Много се говорило о његовом неуредном животу. И ако је био у младим годинама, у годинама на које се одбијају доста крупне ствари, ипак му се за то јако замерало. . .

И као да су имали право. . . Он се већ тако био уживио у неуредан живот, да је за све већ имао и неке своје назоре. Кад бих му више пута споменуо, што се говори о њему, а он би само рекао, како га се свет слабо тиче и живео би и даље по свом. Не памтим, док је био, да сам икад видео, да се забавља са женскимима. Томе сам се јако чудио. О женскимима ми је говорио, како је то свет, који живи, тако рећи, за ништа, а за љубав њихову рече, да је то „удица, којом се ватају мужеви и лепа звања“.

Иначе је у друштву био красан човек. Осредња стаса, са живим, пуним израза очима, које су увек показивале праву слику његовог расположења, — са малим брчићима, који су одавали двадасеттрећу-четврту годину, са широким челом, више кога се дизала густа смеђа коса. Само што је са неуредног живота његово, иначе лепо лице добијало сваки дан други израз. Радо је певао и увек сам га виђао расположена.

Али се на једаред промени са свим.

Није више одлазио у мушка друштва. Своје слободно време провео би или седећи код куће и читајући или се шеташе главном улицом. Ако није био код куће, он је био на главној улици. Ја сам га увек тамо сретао.

И иначе се промени са свим. Израз лица, понашање, одевање, све је то било сад друкчије. Израз његова лица би сталан и чист, црне очи мило су сјале испод двеју црних обрва, које су се више носа састајале и грлиле, а слика његовог расположења, што је провиривала из очију, била је мутна, нејасна. . . Одевао се пристојно,

био је умерен у понашању и, тако је изгледало, клонио се канда и друштва.

Постаде са свим други човек. . .

Чудили су се овој промени, али јој не знаху узрока. А био је тако јак узрок. . .

Ја сам га често виђао на главној улици. Упадала ми је јако у очи његова забринутост, коју он није познавао. А оно усамљено, мирно ходање улицом уверавало ме је, да је он подлегао некој струји. Јер да није тога, шта би друго могло бити! Он се шетао по неколико сати једном и истом улицом, не прозборећи ни с ким ни речи. И кад му погледаш у очи, а ти си из њих могао да прочиташ све, што се збива у њему.

Читава два месеца пролазили смо један поред другог и само смо се поздрављали. Нити је он приступао к мени, нити ја њему.

Он ми је био и сувише загонетан.

Промењени начин живота трајао је још једнако. Шта више изгледало је, као да се у њему усавршава.

И он ми је бивао све загонетнији. . .

Реших се, да му приступим. . .

Спустило се благо мајско вече. Пријатна полутама, створена слабом светлошћу месеца, који се појављивао из даљине, некако је заносила. Из далека се чуо акорд неке свирке, која се тихо разлегала по пуном мајском ноћном зраку. Нека драж испунила ми груди. . .

Ја сам се шетао главном улицом.

Кад се прошетах једаред, сретох се с њим. Поздрависмо се, али не застасмо. Он је нешто певукао и ишао је брже но иначе. Видело се на њему, да је раздражен.

Ја постадох јако радознао на узрок његовог расположења. Радозналост због његовог загонетног промењеног начина живота достиже сад свој врхунац.

Спазих га где долази. . .

Реших се, да му се придружим. . .

— Чекај, човече, — ослових га, — куд се журиш тако?!

Он застаде. Али му се познаде на изразу лица, да сам га тргао из неког сна.

— Ето шетам, — одговори после кратке паузе.

— Па можемо заједно. . .

— Можемо. . .

И пођосмо заједно.

Он је у левој руци држао штап, а десном је гладио брчиће.

— Дакле, ти се баш окану свега, — почех разговор пошто сам га дуже посматрао како је замишљен.

— Окану. . . — одговори он кратко.

— Имао си право — продуживах, задовољен његовим лаконским одговором. — Да, да, имао си право. Само је чудно, да си се тако нагло променуо. . .

— Е? — упита он, гледећи брчиће и погледавши ме смешећи се.

— Да, тако си се нагло променуо. . . Изгледа чудно. . . знаш. . .

— Хм! чудно! . . . А зашто чудно? . . . Шта има у томе чуднога?

— Знаш. . . овај. . . нема ништа, али је опет чудно. . . — одговорих испрекидано, јер збиља нисам знао да кажем шта има у томе чуднога. . .

— Можда и није чудно. . . Можда је више природно. . . — продуживаше он, већ канда решен, да да рачуна о својој промени живота.

— Природно? . . . Дакле ту су већ стални закони природе! . . . Право пријатељу! . . . Дакле природа је. . . — почех, а не доврших реченицу.

— Не, није природа, ја сам се сам. . . — поче и ућута.

Били смо стигли до једне двокатнице.

На првом спрату био је отворен прозор, а у њему се видела слика једне женске, он је стајао на том месту и наједаред почео ми је говорити о са свим обичним стварима.

Мене зачуди тај нагли скок мисли. Погледах у њега. Он је био узбуђенији него мало пре. Почех му пратити поглед. Он га је често бацао на отворени прозор двокатнице. И колико би год пута погледао на прозор, почео би толико нових разговора.

Ја сам почео слутити. Ако . . . можда . . . канда. . .

— Хоћеш ли, да се прошетамо још једаред главном улицом? — запитах га не рад толико стајати на једном месту, и радознао, да ли ће се он растати овог места.

— А куда ћемо тамо. . . Тамо има много света. . . Ја нисам комотан кад има много света. . . Па, после, хоћу да ти приповедим нешто, што ти међу светом не могу приповедати. . . — рече и опет погледа на прозор.

Ја му ухватих поглед. Он се промену у лицу, његове очи севнуше двоструким сјајем.

— Па, добро, остаћемо овде. Хајде приповедај ми то, — рекох чинећи се, да не схваћам смисао његових речи.

— Овај. . . па можемо се и шетати. . . Хтео сам ти рећи. . . не, то ти сад не могу рећи. . . Рећи ћу ти други пут, други пут. Хајде да се још мало прошетамо, — рече, стипите ми руку и — издаде се.

Ја сам на мах разумео све. То је, дакле, та виша сила, што га креће напред! . . .

Он је стајао, гледао је уочено у мене и чекао је да кажем да ћемо ићи, да га ослободим његовог тешког положаја. Он је био у малој забуни.

— Па хајдмо! — рекох, окретох се и нехотице га обгрлих око паса.

Дуго смо се шетали, али смо слабо говорили. Тек бих ја по каткад избацио који шаљиви афоризам, али се он не насмеја. Само у пола развуче усне, и даље певукаше полако неку познату арију.

Неколико смо пута прошли поред двокатнице. Она је још једнако стајала на прозору. Бледа светлост месечева обасјала је њено румено лице и плаве праменове косе, па је изгледала као неко више биће. Ја сам је погледао крадом. Он и она погледали су се неколико пута и погледи им се среташе.

Вратисмо се још једаред. . . Свет је подлазио кући, а на улици било је још само њих неколико. На цркви је избијао једанаести сат. Ја сам већ осећао умор у ногама.

— Хајдемо кући, — рекох.

— Хајдемо! — одговори он.

И упутисмо се кући.

Кад смо дошли до њеног стана, прозор је већ био затворен, завеса спуштена, а светлост се још видела.

Он погледа на прозор. У исти мах погледах и ја.

Ми погледасмо, — а светлост се угаси.

— Легла је, — оте му се и нехотице.

— Легла је, — рекох и ја нехотице.

Он тек сад осети силу својих речи. Заћута као заливен. Ја сам то опазио, па нисам разговором хтео да га довађам у забуну.

Ћутали смо све до мога стана. . .

— Дакле, хоћу ли кадгод чути оно, што ми вечерас хтеде приповедити, — осмелих се да запитам, држећи у руци кључ од капије.

— Приповедаћу ти, приповедаћу ти све до најмање ситнице. . . Лаку ноћ! — рече и пружи ми руку.

— Лаку ноћ! — рекох и опростих се с њим.

Кад сам легао, био сам у неком чудном расположењу. Неко старо, мило осећање као да се пробудило у мени и изгледало ми је као нешто особито мило, нешто блажено. Грудима ми се надимаху. Све ми је било мило. Смешкао сам се од неког непознатог миља: ја сам се радовао његовој срећи. . . А како је тек било њему!!!. . .

Прошло је било доста времена, од како се последњи пут видесмо. Ја сам био и у гостима код своје удате сестре и код неке мајкине тетке, па сам се вратио кући тек пред Божић. Читавих осам месеци био сам у гостима, па за то време из свога места знао сам само толико, да су моји, хвала Богу, сви живи и здрави. О другом чему слабо су ми писали.

Баш некако првих дана мога доласка са-стадох се с њим. Кад сам га видео, јако сам се изненадио. Ни налик на онога, каквог сам вам га у почетку описао. Био је са свим други. . . Све је на њему било укусно и оковратник и огрлица, а имао је и златан ланац и златан сат. У лицу се био много променуо, али у ласкавом смислу те речи. Добио је тако мио изглед, очи му, до душе, беху оне старе живе очи, али је слика његовог расположења у њима била јасна, непомућена. Како су мило сјала она два црна ока, са оног срећног лица, које се преливало неком срећом и блаженством.

Јако се обрадовао, кад ме је спазио.

— Ти се баш начека! — поче он разговор.

— Чегато? — запитах не могавши да се сетим шта он мисли.

— Па моје приповетке, рече и насмеја се.

— Да, збиља! И у мало да ми не остаде вечити дужник. Дакле, кад ћемо испунити реч? А?

Било је око пола једанајст сати пре подне.

Он погледа на сат.

— Сад је време за пиво. . . Хајде на чашу пива, па ћу ти приповедити све, — рече ми, па остави сат у џеп, а руком приђе брковима. Ја спазих вереничку бурму на његовој руци.

— А шта је то? — упитах га, смешећи се, показујући на прстен.

— Чућеш већ. . . Хајде само!

И уђосмо у гостионицу.

Изабрасмо сто, око којег није било гостију.

— Да нас нико не буни и не слуша, — рече ми.

Донесоше нам пиво.

— Дакле! — рекох и подигох чашу да се куцнем с њим.

— Само слушај! То је роман, — рече ми, куцну се самном и скоро испразни целу чашу пива.

Ја се наслоних на сто, запалих цигарету, и слушах га пажљиво. . .

— Већ знаш о коме хоћу да ти приповедам, — поче он, па се насмеја.

— Знам, знам. . . — одговорих ја исто тако.

— Е, то је читава историја. . . Ти знаш како сам ја живео. Осим пића, нисам налазио сласти ни у чему. Љубав, племенитије и нежније осећаје у човеку ја нисам поштовао. Не што бих за то имао разлога, него с тога, што их просто нисам хтео да поштујем. . . Струја живота струјала је око мене, али се ја нисам бојао, да ће ме она повући за собом. Ја хотимице нисам хтео да мислим на живот. . . Или ако сам и мислио, ја сам мислио онако како сам ја хтео. Море срца мога било је тихо Оно још није било претрпело никакве буре. Вера и љубав нису имале приступа у тихо и спокојно његово пристаниште. Ја нисам љубио никог. Ја сам једнако устајао, једнако легао. Моје груди не познаваху терет, који није тежак, а јесте тежак. Једном речју, ја сам живовао, уобичајеном монотонијом проводећи дан и ноћ. . . Али дође вече и таквом дану. . . Било је то једног априлског дана. Ја сам се шетао на главној улици. . . Бацао сам погледе и на ову и на ону страну, али ми се поглед не заустави нигде. Ја се сукобих са једном девојком, погледах јој у очи и. . . — он застаде и гледаше у мене.

— И?

— И ја скупо платих ту своју смелост. Нисам мислио, да ћу у једном оку видети читав један свет. У њеном оку спазио сам читав један свет, свет, који ме је одмах привукао себи, свет који ме занео. . . Она прође поред мене. Погледа ми управо у очи и ја намах осетих нешто живо у грудима. Ја се преобразих. Окретох се и пођох за њом. Али је у гомили света изгубих из вида. Био сам опет сам. Али како? Као кад детету отворите књигу, па му у њој покажете дивну слику, па књигу опет одмах затворите. . . такво сам дете био и ја. Пред мојим очима лебдила је још њена слика, али већ не беше

ту. Ја сам се занео у неки мио свет, а тога света не беше више. . . Цео тај дан осећао сам нешто ново, неразумљиво. Узео сам књигу да читам, али место слова ја видим онај свет, који сам спазио у њеним очима. Шетао сам се, али од сваког плавог ока мислио сам, да је њено. . . Она ме занела. . .

— Баш занела? — упитах ја.

— Да, занела. . . О њој сам мислио дан-ноћ. Ја сам осећао, како ми се буди срце, и слушао сам његове откуцаје, који су бивали увек јачи, кад год бих помислио на њу. По мору мога срца почели су да плове неки чудни ефекти. . . Ја сам се био подао том осећању. . . Виђао сам је сваки трећи-четврти дан.

— Доста ретко. . .

— Ретко. Али то ми не сметаше ништа. Ја сам је увек виђао својим духовним очима, она ми је једнако била у памети. Лично се нисмо познавали. Ја сам је познавао само из виђења, а и она мере. Али ја нисам марио толико за лично познанство. Њене очи биле су ми као нека књига, из које сам ја читао све што јој је на срцу, на души. Ми се нисмо никад разговарали. А и шта ће нам говор, кад се наше душе кроз погледе тако мило и слатко разговарају. . . Ох, ти не можеш ни да појмиш, како је то било срећно доба за мене! . . . Кад прођем поред ње, и кад је погледам, а ја осетим на мах, као да сам чуо од ње милијуне слатких речи, осетим, као да сам осетио загрљај њене пуначке руке и као да сам пио ону сласт са њених румених усана. . . Не, ја нисам жудио да је лично упознам. Тако ми је била богиња, неко више биће. . . Дан је пролазио за даном, а ја сам осетио неку промену на себи. Кад се погледам у огледало, а моје око као да шапће неке боле, неку тиху тугу. . . А кад метнем руку на оно место, испод којег срце одмерено куца, ја осећам како се нека сласт излива из њега и како се њоме пуне груди. . . Осећам како ми се и лице зажарило на једаред и како се усне и саме развлаче на осмејак. Ја сам се почео осећати срећним. . . Али још нешто. . . Друштво ми није годило. Она сувиша веселост, као да није годила моме срцу, које је тражило само покоја, да може силније и брже да се искуца. И ја оставих друштво. Оставих га, без да ми је падало тешко

— И променуо си са свим начин живота.

— Са свим. . . Ја сам волио да видим њу, да прођем поред њеног стана, него бог зна какво друштво. Моје срце губило је све то више од

своје воље, а власт разума над њим бивала је све то мања. . . Симпатије, шта ли је, достигла је била свој врхунац. . . Једнога мајског вечера шетао сам се главном улицом. Прошао сам поред њеног стана, али је нисам спазио на прозору. Вече је било тихо. . . Сијао је месец, али га је неки облак заклонио био. Ја сам неспокојно шетао. . . Мислио сам како ћу свршити са својим осећајима, ако их још за рана не угушим. . . На цркви је избијао десети сат. Ја се упутих кући. . . Дошао сам био до њеног стана. У који мах да погледам на прозор њеног стана, у тај мах и месец сину и својим сјајем обасја је. Ја је спазих на прозору и стадох. Нисам знао шта радим, само сам халапљиво гледао у њу. . . само у њу. . . У грудима сам осећао како нешто пуца; то је био последњи осећај, који се опирао љубави. Љубав је победила. . . И ја осетих како кроз мене заструја на једаред нов живот, осетих нешто ново, нешто мило. . . Дуго сам сгајао ту и посматрао је. Она је гледала у мене и у месец. Смешкала се. Као да је хтела да каже, да нас посматра месец. . . Она је почела лагано да пева, оде у собу, упали свећу, дође код прозора, запева још јаче, гласније, па затвори прозор и спусти завесу. Сигурно је хтела да каже, да је и она срећна. . . Кад сам дошао кући легао сам, али сам дигао завесу, те је месец сијао у собу. Читав сат гледао сам у њега. Гледао сам у њега, а мислио сам на њу. . . На послетку и сан овлада мном. Али ја управо и нисам спавао. Ја сам и даље сањао о оном, о чему сам читав сат будан мислио. Из јутра, кад сам се пробудио, прво сам помислио на њу. Био сам већ на чисто са својим осећајима. . . Сваки дан сам се шетао поред њеног стана и разговарасмо се погледима. И ти си ме тако нашао једаред где се шетам поред њеног стана. . .

— Да, да, сећам се. . .

— То је било онда, кад сам се случајно одао. . . У почетку јуна упознамо се. Кад сам јој чуо гласа у мало што нисам заплакао од среће. Јест, то је тај глас, који се толико причињавао срцу моме. То је та мила звучна мелодија, која већ месецима одјекује у дубини моје душе. . . Ја немам речи, да опишем моју садању срећу. Ја сам тако срећан! Ми ћемо бити тако срећни!

— Ви ћете бити тако срећни. Како то?

— Па ми смо се верили још пре две недеље дана. Ја одлазим сваки дан к њој и причам

јој о нашој будућности, а она се само смеши и одговори спуштеним очима, да ћемо бити заиста срећни. Ох, то је срећа, блаженство!... Дакле, сад си чуо моју историју, — заврши он са свим раздраган, а лице му се запарило од узбуђења.

Платисмо пиво, устадосмо и растадосмо се.
— Збогом!

— Збогом!...

Нисам му био у сватови.

Некако одмах после нашег разговора, трећи-четврти гав, будем наименован за жупанијског лечника у В. Опростио сам се с њим још као с момком, и обећао сам му, да ћу му зацело доћи у сватове. Али обећање нисам испунио. . . . Баш тада некако био сам неким званичним послом у селу Н. па му нисам ни телеграфисао, јер у селу не беше телеграма. Тек кад

Земун, 10. VI. 1897.

сам се вратио у В. написао сам му писмо и пожелео му сваку срећу у браку. Он ми је одговорио. Вели, да му је било жао, што ме није видео у сватови. . .

О другом светом Јовану, као на годишњицу његова венчања, дођем неким званичним послом у З., к својима. Ту затечем и њега. Одем и учиним му посету.

— Ово је моја жена! — представи ми своју жену плавих очију и косе, бледа лица, блага погледа и без икаква знака живота.

Био сам мало код њега, јер ми је време било скупо. О њој нисам понео бог зна какве утиске. . .

„Ми ћемо бити срећни!“ падаше ми на ум његове речи као вереника.

Да ли је сад заиста срећан? Ко зна! . . .

Радослав.

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

Пера Добриновић и Андра Лукић, наши данашњи најодличнији глумци прославили су 1. (13.) и 4. (16.) јула о. г. у Нов. Саду своје 25. годишњице, од како су стали на позорницу да уче, забављају и веселе Српство. У почаст те прославе, даровала им је сваком централна управа позоришта по леп сребрн венац, а и Срби и Српкиње Новосађани лепе дарове у злату. Другови и другарице њихови даривали су их такође сребрним венцем. Добротворна задруга у Суботици обдарила је обојицу лепим венцем свеже лаворике. В. бечкеречка задруга сребрним дивитом, а Српкиње Вршчанке обдарили су свога сина Андру Лукића лепом златном везом на свили. Нека им је сретно! Поносили се, да Бог да, они овим даровима, а народ њима!

Српкиње лекари Угледни немачки лист у Лајпцигу. „Illustrirte Zeitung“ донео је у свом последњем броју другу серију слика женскиња лекара, које врше лекарску праксу у Србији и у тој су серији слике: гђе Дра Марије Вучешићке-Пришине, гђице дра Љубице Бурићеве, гђе дра Евице Хаљеуке-Пешковићке, и гђе: дра Даринке Банковићке-Миленићеве. У првој серији била је слика гђе Драге Љочићке. О свима има и кратак биографски опис.

Добротворна Задруга Српкиња Сентомашкиња приредила у очи св. Илије уз суделовање своје ђачке омладине беседу с игранком у корист своје друштвене благајне.

Ч И Т У Љ А.

† Владислав пл. Будаји. Врлу председницу добротворне задруге Српкиња у Ст. Футогу, гђу Софију пл. Будаји, задесио је поново тешки удар. Нема ни година дана, како јој је удата ћерка умрла, па сво сад 16. (22.) јуна о. г. и супруг Владислав оде Богу на истину у 68. г. живота, беше уважен и поштован са свога чистог и родољубивог карактера. Општина црквена бирала га је за председника свога и за управитеља школског кроз више година. Нека поштована председница и оснивалица горње жен. задруге прими и наше саучешће у својој големој тузи а покојнику нека буде вечна памет.

† Наталија Марјановићка. Наш врли сарадник, Тоша Марјановић, учитељ панчевачки, изгубио је напрасном смрћу своју добру, своју верну и честиту сапутницу Наталију 1 (13.) јула о. г. у њеној 34. години. Ожалошћени супруг остао је неутешан са своје четворо дечице. И ми саучествујемо у његовој тузи, и молимо се Богу, да прими покојницу у своја наручја.

† Георгија, Славна Ненадовић, интелигентна Српкиња девојка, и ћерка Павла Ненадовића, бележника општинског у Инђији (Срему), подлегла је својој дугој бољетици 5. јула о. г. у најлепшем цвету своје младости. Нека је Бог прими у своје рајске насладе!

† Милева Писаревић, ученица државног завода за забавиље у Х. М. Вашархељу добра ћерка Милоша Писаревића из Винковаца, преминула је 1. (13.) јула о. г. у 18. својој години. Лака јој била црна земља!

САДРЖАЈ: Женскиње као лекари. — На гробу свог чеда. П. М. — Братска писма П. Српска школа. Брат Србин: Родољуб. — Твоје очи. В. К. — Љубисав. — Виши завод за васпитање девојака. — Некад и сад. Љубомир Ибријски. — Радња добротворних задруга Српкиња. Вел. Бечкерек. Деса. — Развучи уста медна. Алексије Јовић. — Белешке. — Нећу више крити. Влад. М. Луњевица — Листак. Последњи утисци. Олга. — Даринка. Приповетка. Радослав. — Ковчежић.